

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

інвестиційна діяльність, капітал, інвестори, інструменти державного управління

З позицій структурного аналізу інвестиційний процес є єдністю наступних елементів: суб'єкта, об'єкта та зв'язку між ними. При цьому зв'язок виступає основним системоутворюючим фактором, оскільки поєднує всі інші елементи в єдине ціле. Основними суб'єктами інвестиційного процесу є: держава (в особі міністерств та відомств, регіональних органів влади) та місцеві органи влади, комерційні фірми та некомерційні організації, домогосподарства та резиденти (іноземні юридичні та фізичні особи, держави та міжнародні організації). У рамках інвестиційного процесу вони виступають у ролі інвестора та/або користувача об'єктів інвестування. Інвесторами, відповідно до законодавства України, можуть бути вкладники, покупці, замовники, кредитори та інші учасники інвестиційної діяльності. Користувачами об'єктів інвестиційної діяльності, відповідно, можуть бути особи та організації, які використовують об'єкти інвестиційної діяльності. Наведений поділ є наслідком змін, що відбуваються у процесі накопичення та інвестування.

Об'єктами інвестиційної діяльності є реальний та фінансовий капітал. Джерелом фінансового капіталу стає відокремлення власності на грошовий капітал від його підприємницького застосування. Теорія фінансового капіталу Р. Гільфердінга, який більш чітко описав співвідношення форми і сутності капіталу: «Зміна величини вартості капіталу складає зміст процесу зростання вартості. І якщо ця зміна відноситься до процесу виробництва, то метаморфоза форм – до процесу обігу. Але існує тільки дві форми, які може приймати вартість у суспільстві, яке побудовано на товарному виробництві: форма товару та форма грошей» [1, с.51].

Крім цього, важливо відзначити властивий об'єктам інвестиційної діяльності двоякий характер. З одного боку, вони виступають як ресурси (що вкладаємо), з іншого боку, як об'єкти вкладення (у що вкладаємо). Інвестиційні ресурси в сучасних умовах відрізняються надзвичайним різноманіттям та включають заощадження населення, прибуток підприємств, кошти амортизаційного фонду, кошти бюджетів усіх рівнів державної влади, емісію кредитних грошей, кошти резервних та страхових фондів, громадських організацій, іноземний капітал тощо. У свою чергу, перелік об'єктів інвестиційного вкладення ділиться на два великі блоки: ринок об'єктів реального інвестування та ринок об'єктів фінансового інвестування. Окремо слід зазначити, що структура інвестиційних об'єктів

характеризується асиметрією. У ньому спостерігається значне переважання фінансових активів над реальними.

Такий зв'язок сягає своїм корінням у виробничий процес. Адже будь-яке виробництво благ є, по суті, не що інше, як присвоєння людьми природної речовини та енергії або відчуження результатів праці з метою задоволення своїх потреб. Звідси можна дійти висновку: якщо інвестиційний процес не можливий без виробництва, бо останнє завжди протікає у межах певної форми власності, тобто відносини власності визначають сутнісні характеристики інвестиційної системи у певний період [2, с.37]. Інакше кажучи, відносини економічного! реалізації власності вносять визначеність в умови інвестиційної діяльності і тим самим впливають на формування продуктивних сил суспільства, задаючи цілі, напрям і ритм інвестиційного процесу, склад і співвідношення ролей його учасників, характер їхньої ролі у розподілі результатів інвестиційної діяльності в рамках певної економічної форми.

Відносини в межах інвестиційного процесу отримують свою реалізацію через розподіл обмежених благ (засобів виробництва та предметів споживання), отриманих в результаті інвестиційної діяльності між суб'єктами господарювання, визначаючи можливості цих суб'єктів у продуктивному або особистому споживанні, що і породжує відносини реалізації та розподілу отриманого доходу в інвестиційному процесі. Ці можливості повинні залежати від того, наскільки ефективним є варіант споживання (використання), що пропонується тим чи іншим суб'єктом. Більш ефективний варіант має означати й більші можливості суб'єкта власності. Інакше кажучи, можливості суб'єктів господарювання у привласненні повинні відповідати їхньому вкладу у господарську діяльність, і, отже, кожен учасник інвестиційної діяльності повинен мати право на свою частку в сукупному споживанні відповідно до вкладу, що вноситься ним, у сукупний продукт.

Що ж до інвестиційної політики як органічної частини економічної політики держави, що сприяє підвищенню ефективності соціально-економічної системи, то уявлення про її економічну сутність, на наш погляд, дещо розмиті. Традиційні визначення інвестиційної політики «як комплексу заходів з організації та управління інвестиційною діяльністю, спрямованих на забезпечення оптимальних обсягів і структури інвестиційних активів, зростання їх прибутковості при допустимому рівні ризику» або «система заходів у сфері управління інвестиційною сферою, надання певної спрямованості інвестиційним процесам у відповідності ой політики, зводячи, власне, до тактики [3, с.49]. Така позиція унеможливорює аналіз прямого взаємозв'язку ефективності інвестиційної політики з ефективним розвитком соціально-економічної системи, оскільки самі показники, які держава встановлює як орієнтири ефективності, неспроможні.

Таким чином, ми можемо відзначити, що державна участь в інвестиційному процесі трансформувалася за зміною панівних способів виробництва та соціально-економічних відносин. На зорі індустріального суспільства державне регулювання зводилося до «нормативного» бюджетування. У міру наростання індустріалізації та міжнародної конкуренції дедалі активніше почали застосовувати методи довгострокового планування [4, с.37]. Проте збільшення «провалів» державного довгострокового планування інвестиційної сфері призвело наприкінці ХХ століття до появи феномену «дерегулювання». Але більш детальний аналіз інструментів реалізації державної політики показав, що за ширмою «дерегулювання» відбувалося формування нової моделі стратегічного державного управління інвестиційною системою, заснованої на виявленні цілей системи, що розглядається, і пошуку шляхів їх досягнення в рамках обмежень, обумовлених об'єктивними можливостями інвестиційних ресурсів і параметрами зовнішнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Hilferding, R.. Finance Capital: A Study of the Latest Phase of Capitalist Development. London and Boston: Routledge and Kegan Paul. 1981.466 p.
2. Історія економічних учень: хрестоматія: навч. посібн. / уклад.: В.Д. Базилевич, Н. І. Гражевська, А.О. Маслов та ін.; за ред. В.Д. Базилевича. К.: Знання, 2011. 1198 с
3. Шевченко О.О. Історія економіки та економічної думки: сучасні економічні теорії. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2012. 280 с
4. Тараненко О. Історія економічних вчень: Навчальний посібник для дистанційного навчання/ Олександр Тараненко, Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини Україна . - К.: Університет Україна, 2007. 301с